

Vaksdal kyrkje 1933.

Utlånt av Vaksdal kyrkjekontor.

HISTORIK

forfattet i anledning nedleggelse av grunnstenen for
Vaksdal kirke

den 18. april 1932.

Artikkel er henta frå Vaksdal kommune sitt arkiv. Ingen forfattar er registrert i arkivet. Redaksjonen ynskjer tilbakemelding frå lesarar som kjenner til kven som har skrevet artikkel.

Bruvik sogns befolkning har bygget sine hjem ved Sørkjorden og gårdene ligger spredt ved stranden og i dalene. Forholdene i sognet har vært små, men innbyggerne har fra gammel tid av vært et nøisomt, stille og beskjedent folk. Sognets innbyggerantal utgjorde like til 1878 kun 1200. Forholdene var den gang

slik, at det mest beferdede og besøkte sted var Bruvik, og her stod også kirken. Befolkningen var flittige kirkegjengere, som ikke var så nøie om de reiste lang vei for å komme i kirken.

Industrien har omskapt forholdene i mange bygder, såleis også i Bruvik. I 1878 bygget Gerdt Meyer Vaksdal Mølle, et møllebruk som er ombygget og er idag skandinaviens største. Denne mølle har fra første stund skaffet mange mennesker levebrød, og ved møllens utvidelser blev folkemengden større år for år. Disse forhold bidrog selvfølgelig til, at mange møllearbeidere bygget sine hjem på Vaksdal, som er blitt det mest befolkede sted i sognet. Ved folketellingen i 1930 var den hele folkemengde i Bruvik sogn ca. 2000 mennesker. Ved folketellingen i 1910 bodde der på Vaksdal 667 mennesker, i 1920 var folkemengden vokset til 780, og i 1950 like til 902 mennesker, så Vaksdal nu med de mange og pene huse ser ut som en liten by.

Det kunde synes som man her hadde alle goder. Her hadde man jernbanestasjon, dampskipsstoppested, poståpneri m. . Men det var jo allikevel en ting man savnet, og det var kirke. Folkene måtte reise over den værharde fjord når de skulde til kirke, og det var mange gange at kirkefolkene kom hjem gjennevåte av sjødrev. Savnet av en kirke blev ofte omtalt, men arbeidet for avhjelp av dette savn blev først optatt i 1913. Da blev kravet om en kirke så høilydt, at man fant å burde sammenekalle et almannamøte, og dette blev gjort. Man inntok i innkallelsen hvad møtet gjaldt, og man var spent på å se fremmøtet, som blev en behagelig overraskelse. Der møtte så mange interesserte personer, kvinner og menn, at bedehuset blev fullt.

Anders Vaksdal som ledet møtet, opfordret forsamlinga til å synge:" Kirken den er et gamelt hus", og det er vel mange som ennu minnes med hvilken begeistring man sang denne salme. Efter en kort bønn gikk man over til å behandle kirkesaken. Alle som uttalte sig anbefalte varmt bygning av kirke, og det blev enstemmig vedtatt å velge en komite, som skulde arbeide videre med saken. Som komite valgtes: Fr. Dame. A. Vaksdal, O. J. Fosdal, N. L. Eknæs. E. J. Boge og R. W. Kvalvåg. Sognepresten til Bruvik skulde være selvkrevet medlem.

Komiteen som valgte møllemester Dame til formann, begynte straks sitt arbeide. Det var jo mange ting som straks kom i forgrunnen. Hvor stor skulde den være, hvor skulde den stå - enten på gården Jamne eller Vaksdal, og på hvilken måte kunde der skaffes penger til hus og grunn m.v.

Altertavle. Utlånt av Vaksdal kyrkjekontor

Under sakens behandling kom der snart tilsyne at rett mange var lite begeistret for kirke på Vaksdal. De gjorde ofte med kraft gjeldende, at kirken i Bruvik var fullt god nok for det hele sogn, og at en ny kirke var overflødig. Der blev også fra samme kant senere fremholdt, at man i tilfelle kunde tilbygge Vaksdal bedehus, så der kunde holdes ministriale forretninger. Enn videre var der slått på den utvei at man kunde oprette motorbåtruter om søndagene, så folk fra Vaksdal med letthet kunde komme til og fra kirken. Det er jo en gammel forteelse, at der ved enhver betydningsfull sak alltid er nogen som holder igjen og søker å bremse på farten. Således også i denne sak. I de senere år synes stemningen å ha forandret sig, og man har fått det inntrykk at de nu intet har imot kirke på Vaksdalsiden.

Tiltross for at komiteen møtte motstand som foran nevnt, holdt komiteens samtlige medlemmer urokkelig fast ved kirke på

Vaksdal, hvor begeistringen for et Guds Hus blev større og større. Man fikk arkitekt Trytt til å komme med tegning og omkostningsforslag på en kirke som kunde rumme ca. 400 mennesker. Der meldte

sig straks i denne forbindelse spørsmål om kirken skulde reises av tre eller sten. Mølleieier Rasmus Meyer, som var interessert i kirke, anbefalte at kirken burde bygges av sten, og han tilbød sig å erlegge differansen mellom sten- og trekirk. Efter de da foreliggende beregninger skulde forskjellen være kr. 8000,-, og dette beløp er betalt av A/S Gerdt Meyer.

I begynnelsen av 1914 var begeistringen for kirke staret. I samtaler kom man ganske snart inn på kirkesaken, og det var likesom folket gikk og ventet at man skulde begynne på kirken, som var bestemt å stå på gårdbruker Anders Vaksdals gård. I Vaksdals 17. mai program for 1914 blev tegning av Vaksdals nye kirke inntatt, og det trykte program fikk et preg og glans over sig ved at kirketegningen stod på det. Det var likesom det hele innvarslet en ny tid for stedet og omegnen.

Men så kom i august måned 1914 den forferdelige verdenskrig. En krig som man aldri har hørt make til. En krig som kostet millioner livet. Skjønt Norge stod utenfor den, var befolkningen likevel lamslått over all den elendighet som krigen medførte. Man syntes man hørte jammer og nødrop fra millioner av enker og faderløse. man syntes man så far og mor i den største fortvilelse over tapet av sine sønner son i tusenvis blev kastet sammen i en felles grav – alt dette virket hemmende også for arbeidet med Vaksdal kirke. Når krigen hadde raset nogen år, kom der en jobbetid,

som i sitt slag var ganske enestående. Sindene var da så optatt med jobbing at mange ikke hadde tid til å ofre sig for høiere interesser. Således kunde en insolvent mann på en ganske kort tid slå sig op til millinæner, og av millionærer var der i flokkevis i de dage. Men da krigen var slutt, kom nedgangstiden og størsteparten av millionærens blev fattigfolk.

Arbeidet med reising av Vaksdal kirke var ikke innstillet i krigsårene, men det var ikke den fart i arbeid som det burde vare. Bygning av kirke var behandlet på bispevisitasmøte i Bruvik i 1923, hvor biskop Hognestad anbefalte befolkningen på Vaksdal å reise et Guds Hus der. På visitasmøtet i Bruvik i 1928 kom saken op igjen til diskusjon, og efter denne fremgikk det at interessen for bygning av Vaksdal kirke var avtagende. Biskop Hognestad anbefalte å holde ut, og Provst Vasstrand leste op et skriftsted, hvorefter han uttalte omtrent følgende: "Jeg er sikker på at det vil lykkes dere å få en kirke på Vaksdal." Denne uttalelse gjorda et sterkt Inntrykk på flere, og det satte mot i dem som hadde med saken å gjøre.

Sammen med sogneprest Brekke har komiteen arbeidet videre. Sognepresten har den hele tid vart levende Interessert for et Guds Hus på Vaksdal, og han fortjener anerkjennelse for sitt arbeide.

Som tidligere nevnt forelå der et utkast til kirke. Sognestyret som hadde saken til behandling, besluttet enstemmig i møte den 18. oktober 1929 at der skulde utlyses til arkitektkonkurranse, da der vilde fremkomme berettiget kritikk om man uten videre antok det foreliggende utkast, I samme møte blev der valgt en komite til å bedømme de innkomne utkast. Som komite valgtes sogneprest Brekke, formann, ordfører Rimmereid, møllemester Dame og møller Nils Hesjedal. Ved fristens utløp innkam der 3 utkast. Komiteens 3 medlemmer innstillet på motto "Kirken" skulde antas, og menighetsrådet og kirkekomiteen innstillet på det samme, dog mot 1 stemme såvel i kirkekomiteen som i menighetsrådet. Sognestyret besluttet enstemmig i møte den 27. juni 1930 å tiltræ flertallsinstillingerne, og ved åpning av konvolutten med motto "Kirken" viste det sig at forfatteren var arkitekt Ole Landmark, Bergen. I sognestyremøtet den 8. august 1930 blev det enstemmig besluttet at kirke på Vaksdal skulde opføres.

Da sålangt var passert, blev der av sognestyret valgt en byggekomité, bestående av Olaf, Rimmereid. Ole A. O. Olsnæs og Robert W. Kvalvåg. Komiteen valgte Rimmereid til formann.

Arkitekten fikk i oppdrag å utlyse til anbud forskjellige arbeider, og de laveste anbydere blev antatt.

1. Grunnarbeidet bortsattes til anleggsgartner Ingolf ?. Eide.
2. Gråstensarbeidet "- " "- -Do -
3. Teglsten og jernbeton " " Vaksdal trevarefabrikk.
4. Tømmeraiansarbeidet -Do-

Som teknisk konsulent er antatt ingeniør Hilmers Olsen, og som kontrollør ingeniør Rudolf Dame.

Vigsla av kyrkja 7 april 1933.

Utlånt av Vaksdal kyrkje kontor.

Kirken vil antagelig koste fullt ferdig omkring kr. 140.000,-. Av dette beløp er tilvelebragt ved kirkekomiteen kr. 18.000,-. og ved kirkekomiteens ansøknng har Vaksdal mølle velvilligst ydet kr.30.000,-, resten dekkes av sognekassens midler.

Sognestyrets enstemmige beslutning om å bygge kirke blev fattet den 8. april 1930, og sognestyrets enstemmige vedtak om å bevilge de nødvendige midler blev fattet i møte den 29. desember 1931. De menn som deltok i disse betydningsfulle beslutninger bør høre historien til. Disses navne er: O. Rimmereid, O. Faugstad d. y. Nils Hesjedal, Andreas Sæterdal. Anton Hanevik, Johs. Trettenæs, A. Berge, Johan Kvalvåg, Erik Stavenæs. Johan Vik. Knut Vassdal og Olav Nipen.

Nu er vi kommet så langt at kirkens grunnsten skal nedlegges. Selv om det har tatt mange år før man kom så langt, så er det mange omstendigheter som er årsaken til forsinkelsen, og vi er likevel tilfreds. Vi minnes med takk det arbeide som kirkekomiteen har utført i alle disse år, og en særlig takk fortjener kvinneforeningen, som med troskap og kjærlige til saken har arbeidet i 16 år. Foreningen har mangen en gang fått høre at det ikke er godt å vite hvem som lever den dag da kirken blir ferdig. Kvinneforeningen begynte med over 30 medlemmer, men av disse er det flere som er flyttet fra stedet, en del har sluttet av andre

grunne. Nu er medlemsantallet 17. Kvinneforeningen har innsamlet bortimot kr. 5000,-, som tenkes anvendt til altertavle - og hvis det strekker til - til annet utstyr.

De som idag er medlemmer av kvinneforeningen er fruene Thina Dame, formann, Ragna Melcher, Anna Thom. Brita Synsvold, Brita Bruvik, Anna Jamne, Thea Bratland, Ingeborg Njåstad, Malena Hanevik, Larsina Sæterdal, Selma Olsnæs, Emma Johnsen, Ingeborg Ulveraker. Marta Kvalvåg sen., Anna Kvalvåg, Marta Kvalvåg jr. og Åsta Bergen. Av disse er der flere som har vært med fra den første dag. Kvinneforeningen fortjener den største respekt og anerkjennelse for dens utrettelige arbeide i alle disse år.

Idag 12. april 1932 er der feststemning på Vaksdal. En stor forsamling har møtt frem for å overvære grunnstensnedleggelsen. Glæden er stor over at vi snart får en kirke på stedet, med et høit tårn, som peker op mot Ham som er den virkelige eier av kirken.

Grunnstensnedleggelsen blev foretatt av fungerende biskop Ole C. Iversen, som ved anledningen talte varmt over Salme: 118: 24 og 25. Biskopen blev assistert av provst til Osterøens provsti, Hilmar Vasstrand, som leste op historikken, og sognepresten til Bruvik, Nils Brekke, som lyste velsignelsen over forsamlingen.

Om ikke lenge får vi høre kirkeklokkene ljommer over dalen. Der blir også da høitid.

Måtte nu det hus som reises på denne grunn være til Guds ære, og den forkynnelse som utgår herfra bidra til at den nuværende og de kommende slekter finner veien til det himmelske hjem.